

Nobelpræmierne.

En leilighetsbetragtning.

Beskedenhed er en af de nordiske sprogets værste fejl. Alle tror de, at engelsk og fransk er finere sprog end de skandinaviske. Alle glemmer de, at mere end de burde, hvormeget det øvrige Europa skylder Norden, den europæiske, endnu mere glemsomme adelens moderlande. Hvor mange husker i Sverige, at Rusland egentlig er en svensk koloni; at det beste av det russiske aristokrati, navnlig det, hvis nobleste repræsentanter er Turgenev og Kravtchin, stammer fra Thorgnyrs fødeland? Eller er det ikke Thorgnyr den svenske nationalhelt heter? Man skulde næsten tro det naar man læser hvad Snorri Sturlason beretter om denne vældige. Spor av svensk, det vil si Thorgnyrs svensk, maa selv nu kunne eftervises i det minste i det adeligste russisk.

Turgenev minder om Thorgnyr; Geismar synes at være uforandret svensk og betyder: demhurilige hest eller saadant noget; Valdimar = den utvalgte hest. Rostdestwensky, eller hvorledes det skrives, synes at være det samme som Rosti svenski. I Njals saga nævnes en Brynjolfur Rosti.

Endnu langt beskednere end de svenske er nordmændene. Man maa ikke tro at dette er spøk. Der kunde skrives en bok om nordmændenes beskedenhed. Jeg ser et utslag av denne beskedenhed i den ringe umake Gøngu-Hrolfs landsmænd har gjort

sig for at belære franskmændene om, hvor uhyre meget fransk kultur skylder norsk eller norrøn aand. Nogen av Frankrikes berømteste navne er jo norrøne, som vistnok f. eks. Flaubert, hvilket maaske betyr manden med den lyse hud, likesom Colbert-Kollbjartur betyr manden med det lyse hoved (haar). Det beste i den franske literatur og norsk og islandsk digtning og sagaskrivning er utstraalinger av den samme aand.

Et utslag av norsk beskedenhed er ogsaa den merkelige tro at vikingetidens kultur væsentlig skyldes keltisk indflydelse. Her er et meget interessant undersøkelsesfelt, og det synes let at vise, at navne som man har troet var keltiske, som Kjartan, Melkorka, Kormlød (som de skrives i de islandske sagaer) er forvanskede norrøne navne. Undertiden er navnene meget litet forandret, som Malvina hos Ossian, som vistnok er islandsk Malvina, hvilket hos de gamle betød en elskerinde man ogsaa kunde tale med; som bekjendt et av livets sjeldneste og vanskeligste opnaaelige goder.

Saa kommer jeg til dansk beskedenhed. Heri overgaaes saavel svenske som nordmænd av de danske. Intetsteds har man i saa høi grad tapt av øyne det i beste forstand nationale, som i Danmark. Man tænke paa, hvad forsømmelsen av Rasks minde betyr. Overvurderingen av Grundtvig kan ikke bøte herpaa. Rask var jo Danmarks største videnskapsmand, man fristes til at ei Danmarks største søn siden dansk „tunge" forevandt fra Danmark. Rask burde egentlig være Danmarks nationalhelt. Heltedøden døde han jo.

Det vil si den for en videnskapsmand hyppigste form av heltedød, den langsomme sultedød. Man forstaar maaske at Nobelfondet leder til saadanne betragtninger. Denne institution er jo nærmest videnskabsfiendsk. Anderledes Carlsbergfondet, der hører til de ting hvorav man ikke er tilstrækkelig stolt i Danmark. Carlsbergfondet har den store fortjeneste at ha hjulpet en og anden, hvis virksomhet er ~~af~~ forretningsfjern og tilsyneladende upraktisk til at friste livet.

Et tegn paa dansk beskedenhet er det ogsaa, hvor ringe opmærksomhet det har vakt at Danmark kunde laane svenskerne, Linnés landsmænd og Europas plantekyndigste folk, en lærer i botanik som professor Warming.

Nærværende betragtninger foranlediges av en bladnotis om at den literære Nobelpræmie iaar skulde tilfalde Maurice Maeterlinck. Et endnu haardere slag var en meddelelse om at ikke Maeterlinck men Pierre Loti skulde ha præmien. Maeterlinck tilhører dog en av de mindre nationer og har vistnok skrevet en bok om bier. Hvor er dog den visdom der udmerket Olaf den Svenskes ministre og den ubetalelige Emund av Skara?

Hvor beklagelig er det ikke at det berømte Nobelfond er blit et kraftig middel til at kjæmpe for den dumme og indskrænkede engelsk-amerikanske opfattelse av hvad videnskap er, ved at udelukke netop videnskabens største. Hverken Darwin eller den endnu langt større og fattige Lamarck der arbeidet sig blindhet til, vilde ha kunnet faa no-

Det kan ikke noksom fremhæves, at Nobelfondet ute blandt de store nationer virker mægtig for den opfattelse, at de smaa nationer er intellektuelt mindreværdige, og naturligvis navnlig at særlig Skandinavien udmerker sig ved mangel paa geniale mænd.

Og dog er jo, som bekjendt let at nævne en hel række mænd i Norden som fortjener at faa Nobelfondets literaturpræmie i langt høiere grad end Maeterlinck. Først og fremst tænker man naturligvis paa Georg Brandes, og av andre skal jeg kun nævne Ernst Sars, Troels Lund og Andr. M. Hansen, hvis „Menneskeslægtens ælde” ogsaa literært er en bedrift, undervurdert som ikke ret mange i senere tider.

Paa Island vover man ikke at tænke. Ingen i de tre nordiske lande husker jo ret, hvor meget nordisk kultur skylder Island, eller hvor vanskelig det er at være islandsk literat. Men jeg vover at anta, at ingen av de poeter der har faat Nobelpræmien, har fortjent den saa godt som Thorstein Erlingsson vilde ha gjort, en av nutidens største lyrikere, i verdens kunst en mester hvis like det ikke vilde være helt let at paapeke.

Og vilde man absolut forbigaa de nordiske folk saa var der jo H. G. Wells, vistnok den engelske literaturs førstemand for tiden, en skribent under hvis pen det engelske sprog velder frem i en rigdom der minder om selve Shakespeare, fortræffelig som iagttaget, genial som tænker, banebrytende som romanforfatter, og med alt dette underholdende som faa.

Man læse The Food of the Gods, som bringer selv Gullivers reiser til at blekne. Man fristes til et tro at det er fordi Wells er mindre obkuraantistisk end flertallet engelske forfattere, at ingen er falden paa at nævne ham som værdig til Nobelprisen.

Dr. Helgi Pjeturus.
